

**ภูมินามของชุมชนหมู่บ้าน
กรณีศึกษา : ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น**

นิรันดร์ ทากแก้ว

**สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น
สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
๒๕๖๗**

ความเป็นมา

ภูมินาม (Toponym) หมายถึง นามบ้านนามเมือง นามสถานที่ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งภูมินามเหล่านั้นอาจจะมีที่มาจากต้นเหตุต่างๆ กันไป เช่น มาจากนิทานหรือนิยายประจำถิ่น มาจากพืช มาจากความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น โดยแต่ละกลุ่มแต่ละท้องถิ่นกำหนดรับรู้และเข้าใจร่วมกันในช่วงหนึ่งสมัยหนึ่ง ครั้นเมื่อเวลาผ่านพ้นไปการรับรู้ความเป็นมาและการสื่อความหมายอาจจะสูญไปจนไม่มีใครรู้ความเป็นมาของภูมินามเหล่านั้นเลยก็ได้ทำให้ไม่สามารถสื่อความหมาย สื่อความเข้าใจ ในหมู่คนยุคใหม่ได้ ดังนั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล จึงได้สร้างกรอบแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับท้องถิ่น ชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภูมิปัญญา วัฒนธรรม อาชีพ สังคม ดังปรากฏอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สาระที่ ๔ มาตรฐาน ส ๔.๓) และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สาระที่ ๔ มาตรฐาน ท ๔.๑) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับภูมินามของหมู่บ้านนับว่ามีความสำคัญมากเพราะช่วยให้เข้าใจลักษณะต่างๆ ของท้องถิ่น เนื่องจากภูมินาม ของหมู่บ้านสามารถแสดงให้เห็นลักษณะทางกายภาพ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพรรณ และพันธุ์สัตว์ เป็นต้น ตลอดจนสภาพทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นนั้นได้ เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ อาชีพ ตำนาน และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ชุมชนหมู่บ้านในตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนชนบทที่อยู่ใกล้ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่มีความเจริญและเป็นที่ตั้งของหน่วยงานสำคัญ หลายหน่วยงาน เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๔ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น เป็นต้น ในปัจจุบันได้รับการประกาศจากกระทรวงมหาดไทยให้

จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลศิลาเป็นเทศบาลเมือง
ศิลาตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ ทั้งนี้โดยที่มาของ
ชื่อของชุมชนหมู่บ้านดังกล่าวนี้ ยังไม่ได้มีการศึกษา
สำรวจเพื่อหาข้อสรุปที่แท้จริงว่ามีที่มาในการตั้งชื่อของ
ชุมชนหมู่บ้านอย่างไรและเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่แท้จริง
ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการตั้งชื่อภูมินามของชุมชน
หมู่บ้านในตำบลศิลา ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น
ชุมชนหมู่บ้านในตำบลศิลามีความหลากหลายทางด้าน
ภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นที่มาของการตั้งถิ่นฐาน มีความ
หลากหลายทางชาติพันธุ์ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน
ทำให้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะต่างๆ
ดังกล่าวนี้ล้วนปรากฏและสะท้อนให้เห็นผ่านทางภูมินาม
ของหมู่บ้านทั้งสิ้น ตลอดจนทำให้เกิดความ
ภาคภูมิใจ เกิดความรักหวงแหน มีความผูกพันกับชุมชน
ที่ตนอาศัยอยู่ และเป็นการศึกษาอันจะก่อให้เกิดความ
ภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีสิ่งดีๆ ที่เป็นสมบัติของ
ท้องถิ่นให้ได้ชื่นชมกันมากมาย อันเนื่องมาจากภูมินาม
หรือนามของหมู่บ้านในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึง
ร่องรอยความเป็นมาและประวัติของท้องถิ่นในอดีตและ
ความรู้เรื่องดังกล่าวมีประโยชน์อย่างยิ่งในทางการศึกษา
การพัฒนาชุมชน การสืบทอดและพัฒนาค่านิยมที่พึง
ปรารถนา ตลอดจนภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมที่ดี
งาม ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษา
ของในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐาน
ให้แก่ผู้เรียน ๔ ด้าน ๑.มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง
๒.มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม ๓.มีงานทำ-มีอาชีพ
๔.เป็นพลเมืองที่ดี ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเหมาะสม
ที่จะศึกษาภูมินามของชุมชนหมู่บ้านในตำบลศิลา ทั้งใน
แง่ของประวัติความเป็นมา ลักษณะภาษาและคุณค่า
ของภูมินาม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาลักษณะและวิเคราะห์ความหมาย
ของภูมินามชุมชนหมู่บ้าน

๒. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของภูมินาม
ชุมชนหมู่บ้าน

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการวิจัย
เอกสาร (Documentary Research) ใช้วิธีการเก็บ

รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร รายงาน หรือสื่อ
ออนไลน์ต่างๆ แล้วเสนอผลการศึกษาในเชิงวิเคราะห์
และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาประวัติความเป็นมา
ของชื่อชุมชนหมู่บ้านในตำบลศิลา อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น โดยการวิเคราะห์โครงสร้างชื่อลักษณะ
การตั้งชื่อหมู่บ้าน และการวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิต
ที่ปรากฏในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

๓. ขอบเขตการศึกษา ได้แก่ ชื่อชุมชนหมู่บ้าน
ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองศิลา อำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น จำนวน ๑๔ หมู่บ้าน ตามการแบ่งเขตการ
ปกครองของจังหวัดขอนแก่น และข้อมูลที่ปรากฏใน
เอกสารหนังสือข้อมูลประวัติหมู่บ้านเทศบาลเมืองศิลา
ประจำปี ๒๕๖๕

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือการศึกษา คือ แบบบันทึกข้อมูล
การศึกษาค้นคว้านี้ผู้ศึกษาใช้ความรู้ทางด้านบรรณศาสตร์
เพื่อวิเคราะห์แนวทางการตั้งชื่อชุมชนหมู่บ้าน โดยได้
ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การศึกษาชื่อหมู่บ้านจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย
และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างทางภาษาของชื่อ
หมู่บ้าน และการจัดหมวดหมู่ชื่อสถานที่ โดยศึกษา
ค้นคว้าจากสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น และ
การสืบค้นทางออนไลน์

เพื่อความครบถ้วนครอบคลุมในเนื้อหา ตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย และตอบปัญหาของการวิจัย
ได้ มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)
ดังนี้ ๑. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data
Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มา
ประกอบด้วย แหล่งเวลา สถานที่ บุคคล ๒. การ
ตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
(Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบ
ความถูกต้องด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารร่วมกับการสัมภาษณ์
แบบไม่เป็นทางการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. จำนวนชุมชนหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลศิลา
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แบ่งตามชื่อชุมชนหมู่บ้าน

มีจำนวน ๑๔ หมู่บ้าน แบ่งตามเขตการปกครอง มีจำนวน ๒๘ หมู่ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อชุมชนหมู่บ้าน	หมายเหตุ
๑	ศิลา	
๒	หนองกง	
๓	โนนม่วง	
๔	ห้วยชัน	
๕	บึงอีเฒ่า	
๖	ท่าแก	
๗	เต่านอ	
๘	หนองหิน	
๙	โกทา	
๑๐	ดงพอง	
๑๑	ดอนยาง	
๑๒	ดอนหญ้านาง	
๑๓	หนองไผ่	
๑๔	เกษร	

สรุปผลการวิจัย

๑.จำนวนชุมชนหมู่บ้านในตำบลศิลา

๑) แบ่งตามชื่อชุมชนหมู่บ้าน มีจำนวน ๑๔ หมู่บ้าน

๒) แบ่งตามเขตการปกครอง มีจำนวน ๒๘ หมู่บ้าน

๒.การวิเคราะห์ที่มาการตั้งภูมินามของชุมชนหมู่บ้านในตำบลศิลา

๑) การตั้งชื่อ โดยตั้งตามลักษณะของภูมิประเทศของแหล่งที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้านนั้นๆ จำนวน ๑๐ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๔๓

๒) การตั้งชื่อ โดยตั้งตามตำนานลึกลับหรือเพื่อความเป็นสิริมงคล จำนวน ๑ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๔

๓) การตั้งชื่อ โดยตั้งตามชื่อของสัตว์ จำนวน ๑ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๔

๔) การตั้งชื่อ โดยตั้งตามชื่อของพืชพรรณ จำนวน ๒ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๙

๓.การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของภูมินามชุมชนหมู่บ้านในตำบลศิลา

๑) ชื่อชุมชนหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำมูลคำเดียว จำนวน ๓ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๔๓

๒) ชื่อชุมชนหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำมูลสองคำ จำนวน ๙ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๘ โดยมีคำแรกเป็นคำหลักและมีคำที่สองเป็นคำขยาย

๓) ชื่อชุมชนหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำมูลสามคำ จำนวน ๒ หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๙ ซึ่งมีคำในส่วนแรกจะแสดงลักษณะความหมายเช่นเดียวกับชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำสองคำ มีคำที่สองและ/หรือคำที่สามขยายบ่งความเฉพาะเจาะจง ดังนี้

- มีคำแรกและคำที่สองเป็นคำหลัก มีคำที่สามเป็นคำขยาย ได้แก่ บ้านดอนหญ้านาง

- มีคำแรกเป็นคำหลัก มีคำที่สองและคำสามเป็นคำขยาย ได้แก่ บ้านบึงอีเฒ่า

๑.ชื่อของชุมชนหมู่บ้านในตำบลศิลา ส่วนใหญ่มีที่มาของการตั้งชื่อโดยตั้งตามลักษณะของภูมิประเทศตามแหล่งที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้านนั้นๆ โดยถือเอาลักษณะเด่นของภูมิประเทศ จุดเด่นของทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน เป็นสำคัญ เช่น หนองน้ำ ห้วย ดง ดอน โนน เป็นต้น และบอกที่ตั้งเฉพาะโดยชื่อพรรณไม้ ซึ่งจากผลการศึกษาวิเคราะห์ความหมายของภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์แรกเริ่มของการก่อตั้งถิ่นฐานและนอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง ถิ่นฐานของมนุษย์ แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของการเลือกตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ๑) แหล่งน้ำ เพราะน้ำเป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อความเป็นอยู่ ของมนุษย์ มนุษย์มักจะเลือกตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ใกล้กับแหล่งน้ำ ๒) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน มนุษย์จะตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตที่มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก ๓) ความปลอดภัย เช่น ดอน ภูเขา เกาะ โนน เป็นต้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิรัตน์ มุมทอง (๒๕๕๐) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ผลการวิจัยพบว่า ภูมินามที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ มีทั้งหมด ๕๗๖ ชื่อ โดยพบนามที่มีความหมายสอดคล้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ในอดีต ๔๕๖ ชื่อ จากผลการวิจัยจึงอาจกล่าวได้ว่าภูมินามสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทาง

ภูมิศาสตร์ของพื้นที่ได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ โอลิเวอร์ รัตนภักดี (๒๕๕๖) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ ของ ชื่อกับประวัติศาสตร์ว่าประวัติศาสตร์ของชื่อ ชื่อบอก ประวัติศาสตร์ โดยกล่าวว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หลงเหลือหลักฐานปรากฏให้เห็นในภูมินามของแต่ละ พื้นที่ และสอดคล้องกับกันยา จันทรราช (ม.ป.ป.) ได้ วิจัยเรื่องภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ : กรณีอำเภอไพศาลี ผลการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านได้ สะท้อนให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมในอดีต เช่น สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะ ทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า นอกจากนี้ ชื่อหมู่บ้านยังบ่ง บอกถึงอาชีพของประชากร เช่น ทำไร่ ทำนา เหตุการณ์ ในประวัติศาสตร์ตำนาน ส่วนหลักการตั้งชื่อหมู่บ้านมัก ถือเอาจุดเด่น ของทำเลที่ตั้งหมู่บ้านเป็นสำคัญ เช่น หนองน้ำ ห้วย วัง กุด ชับ พุ คลอง ภูเขา หุบเขา และ บอกที่ตั้งเฉพาะ โดยเติมชื่อพันธุ์ไม้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตรงแหล่งที่ตั้งหมู่บ้าน ลักษณะเด่นของภูมิประเทศ พรรณพืช สัตว์ป่า เข้าไปคำนำหน้าชื่อหมู่บ้านที่ใช้มาก ที่สุดคือคำว่า หนอง รองลงมา คือ วัง และเขา ตามลำดับ

๒.ชื่อของชุมชนหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลศิลา ส่วน ใหญ่ประกอบด้วยคำมูลสองคำขึ้นไป จะมีลักษณะการ สร้างคำโดยการนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน คำแรก เป็นคำหลักและคำที่สองเป็นคำขยาย ตามโครงสร้างวลี ในไวยากรณ์ไทยโดยทั่วไป มีคำหน้าที่เป็นคำมูลและมีคำ ต่อท้ายที่เป็นคำมูล โครงสร้างของคำประกอบด้วย “คำหลัก+คำขยาย” เพื่อแสดงความหมายให้ชัดเจน ยิ่งขึ้น มีความสละสลวย มีความไพเราะ อันแสดงให้เห็น ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษา

๓.คุณค่าของภูมินามสะท้อนลักษณะทางภูมิ ประเทศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และความ หลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ดังนี้

๑) ภูมิประเทศ ภูมินามแสดงให้เห็นลักษณะภูมิ ประเทศในพื้นที่ว่ามีหลายลักษณะ เช่น ดง ดอน แหล่งน้ำ ดิน หิน และพื้นที่ริมน้ำ

๒) ความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมินาม สะท้อนให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ คือการดำรงอยู่ของ สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ กัน โดยความหลากหลายทางชีวภาพที่ปรากฏจากภูมินามแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือพรรณพืชประกอบด้วย

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่และไม่ยืนต้นขนาดเล็ก เช่น ต้นยาง ต้นโกทา ไม้ และพรรณสัตว์ เช่น เต่า

๓) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภูมินาม สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตอันเป็น บรรทัดฐานของการอยู่ร่วมกัน ชชาติพันธุ์ที่เข้ามา มี อิทธิพลหรือส่วนเกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ภูมิปัญญาของคน ในอดีต โดยความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏ ผ่านภูมินาม ได้แก่ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เรื่องราว หรือ เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในท้องถิ่น ลักษณะการตั้งชุมชน กลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น บุคคลสำคัญ ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตำนานและนิทานพื้นบ้าน วิถี ชีวิต ความเชื่อและค่านิยม ลักษณะการปกครอง และ ภูมิบุคคล สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นที่ที่ เป็นแหล่งน้ำและความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้าน ความเชื่อเกี่ยวกับมงคลนามและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือ ธรรมชาติ

บรรณานุกรม

กันยา จันทรราช. ม.ป.ป. ได้วิจัยเรื่อง ภูมินามของ หมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ : กรณีอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์. ออนไลน์.

เทศบาลเมืองศิลา. ข้อมูลประวัติหมู่บ้านในเขตพื้นที่ เทศบาลเมืองศิลาประจำปี ๒๕๖๕. เอกสารอัด สำเนา, ๒๕๖๕.

นิรัตน์ มุมทอง. ๒๕๕๐. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทาง ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต(ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เนตรดาว ปทุมวัน.การสร้างคำในภาษาไทย.

<https://netdao๒๕๑๕.blogspot.com/๒๐๑๒/>

ปิ่นฤทัย คงทอง . ๒๕๕๐ : ๒. การศึกษาภูมินามใน อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์. ๒๕๓๗. ภูมินามทั่วไปในการตั้งถิ่น ฐานหมู่บ้านชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มานิช ดินลานสกุล. ๒๕๕๔. รายงานการวิจัย เรื่อง ชื่อบ้านนามเมือง : เรื่องเล่าชีวิตคน และชุมชน ลุ่มทะเลสาบสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

คันสนีย์ สายดีบ. ภูมินามท้องถิ่น : ที่มา ความหมาย
และอัตลักษณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่ พิษณุสวรรค์ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒
เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐).

สุชาติ แสงทอง. ๒๕๕๘. ความหลากหลายทาง
วัฒนธรรมชุมชนคนต้นแม่น้ำเจ้าพระยาสู่การพัฒนา
วัฒนธรรม. แนวคิดการวิจัยประวัติศาสตร์และ
วัฒนธรรมชุมชนแม่น้ำเจ้าพระยา. นครสวรรค์ :
ริมปิงการพิมพ์.

สุชาติพิทย์ สว่างผล. ภูมินามจังหวัดกำแพงเพชร. สถาบัน
ราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๓๖.

สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ , อัญชลี สิงห์น้อย. ๒๕๕๕.
ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างคำไทย. สาขา
ภาษาศาสตร์ (ออนไลน์)

โอฬาร รัตนภักดี. ๒๕๕๖. ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์
ท้องถิ่น และสภาพสังคมวัฒนธรรม : ภาพสะท้อน
จากภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง. วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑
(มกราคม-ธันวาคม). หน้า ๑๑๑-๑

Scott, J. (2006). Documentary
research. London : Sage.

Mogalakwe, M. (2006). The use of documentary
research methods in social research. African
sociological review. 10 (1): p. 221-230.

<http://www.sila-kk.go.th/page.php?menuid=122>
<http://www.learners.in.th/blogs/posts/503134>
http://www.vcharkarn.com/include/vcafe/show_kratoo.php?Pid=133343
<https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34279>
<https://teen.mthai.com/education/176622.html>
http://elsd.ssru.ac.th/kwanjira_ph/pluginfile.php/389/